EU Horizon2020 - projekti
Cost reduction of Nearly Zero Energy Wooden buildings

in the Northern Climatic Conditions

Tero Hasu, Kouvola Innovation Oy

www.neroproject.net

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 754177

Alussa, vuonna 2016, tärkeää
Euroopan komission sekä projektin kannalta

Energiatehokkuusdirektiivi (EPBD) vuodelta 2010, jäsenvaltioiden varmistettava kaikki uudet rakennukset on oltava lähes nollaenergiarakennuksia (nZEB) vuosien 2019 ja 2021 alusta lähtien

Komissio teemasta:
Markkinaehtoisten, valmiiden ratkaisujen kehitys, teollisuuden suunnittelu- ja hankintaprosessit, todennäköisesti hankkeen "pyöriskellessä" enemmän rakentamisprosessien kuin tekniikan ympärillä, katsanto nZEB suorituskykyyn pidemmällä perspektiivillä,…

NERO teemasta:

Katsomme asiaa puurakentamisen kannalta, täällä perinteisissä puurakennusmaissa pohjoisessa, tutkimme energiatehokasta puurakentamista pidemmällä perspektiivillä, vähän taaksepäin ja eteenpäin, todellisilla julkisrakentamisen kohteilla

Tähtäin suunnitteluprosesseihin, hankintamalleihin ja elinkaarikustannuksiin (LCC), hankkeen alkuun ja käyttöaikaan kustannusten alentamispotentiaalista

Energiatehokkaammat ja tiiviimmät puurakennukset, selvitys rakennusten sisäilmastosta ja lämpöviihtyvyydestä

Elinkaariarviointi (LCA), valituissa yksittäisissä rakennuksissa valmistukseen sitoutunut energia ja elinkaaren hiilijalanjälki, lähinnä vastaavaa käyttöä varten lähitulevaisuudessa

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 754177

NERO case- ja demo - kohteet

Neron ominaispiirteitä
/ case – ja demo – puukohteet
maittain

Suomi – 3 päiväkotia ja 3 koulua,
yksi aluekohde

Viro – 3 päiväkotia

Ruotsi – 4 asuinkerrostaloa,
yksi aluekohde

Norja – 1 päiväkoti ja 1 toimistorakennus
(massiivipuu)

Lisäksi 4 kohdetta, erilaisiin referenssitarkoituksiin, osin ei julkaistuna

NERO sisällöstä

NERO – olemassa olevat case – puurakennukset sekä toteutettavat demo – kohteet
- energiatehokkuus ja lähes nollaenergia – lainsäädäntö (Suomi 6)
- rakennus- ja käyttökustannukset, uusiutuva energia, toteutusaikataulut (Suomi 5)
- rakennusten sisäilmasto ja lämpöviihtyvyys, mittaukset ja kyselytutkimus

Kustannusanalyysi ja elinkaarikustannukset (LCC)
- opetusrakennukset (Suomi 5) sekä demo - aluekohde (Asuntomessut)

Kustannustehokkaat lähes nollaenergiatason rakennukset Nero – projektissa
- hankkeen aikana toteutettavat demo - kohteet
- uuden nZEB puurakennuksen kustannusten alentaminen – Maardu, Viro
- eri energiatehokkuustasojen kannattavuus – ZEB Lab, Norja
- eri runkototeutusvaihtoehdot – kustannustehokas nZEB – taso – Växjö, Ruotsi

Elinkaariarviointi (LCA) – analyysit Nero – projektissa
- valitut kohteet NERO, (Suomi 1-2)
- GHG – analyysi eri toteutusvaihtoehdoilla, Ruotsi
- aluerakennuskohde, hiilijalanjälki eri toteutusvaihtoehdoilla, Suomi

Massiivipuu vs. betoni, esimerkkejä tutkituista Nero - kohteista
- kohteet Moholt Allmenning vs. Vallen Norra. Norja-Ruotsi
- case-kohde Arken, Växjö Ruotsi

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 754177

Energiatehokkuus ja nZEB – lainsäädäntö – NERO kohteet Suomi

Huomio: Lehtomäen päiväkoti suunniteltu ja laskettu uuden FinZEB mukaisena (drafti)

	Marja-Aho päiväkoti		Lehvätie päiväkoti		Lehtomäki päiväkoti			Karhusuo koulu		Niipperi koulu		Aurora koulu	
	laskettu	mitattu	laskettu	mitattu	laskettu	mitattu		laskettu	mitattu	laskettu	mitattu	laskettu	mitattu
lämmitysmuoto	kaukolämpö		maalämpö		maalämpö			maalämpö		kaukolämpö		kaukolämpö	
uusiutuvat					aurinkopan.					aurinkopan.		aurinkopan.	
lämmitys, kWh/m²a	83	220	-	-	78	-		-	-	59	166	38	33
sähkö, kWh/m²a	51	106	71	152	32	164		61	155	36	85	29	35
toimitettu energia, kWh/m²a	133	327	71	152	54	164		61	155	95	251	67	68
primäärienergia, kWh/m²a	103	237	85	182	77	197		73	186	73	185	54	59
Energiatodistus, luokka	B	E	A	D	A	D		A	D	A	D	A	A

toimitettu energia = energiatodistuksen mukainen / mitattu energiankulutus ilman primäärienergiakerrointa

	Lämmönläpäisykerroin, U (W/(m2 K)	
Ulkoseinä	0.10 (0,17)	W/(m² K)
Yläpohja	0.06 (0,09)	W/(m² K)
Alapohja	0.12 (0,16)	W/(m² K)
Ikkunat	0.81 (1,00)	W/(m² K)
Ovet	0.82 (1,00)	W/(m² K)
Ilmantiiviysluku q_{50}	1.00 (2,00)	$m^3/(h \cdot m^2)$

Elinkaarikustannukset (LCC) – NERO kohteet Suomi

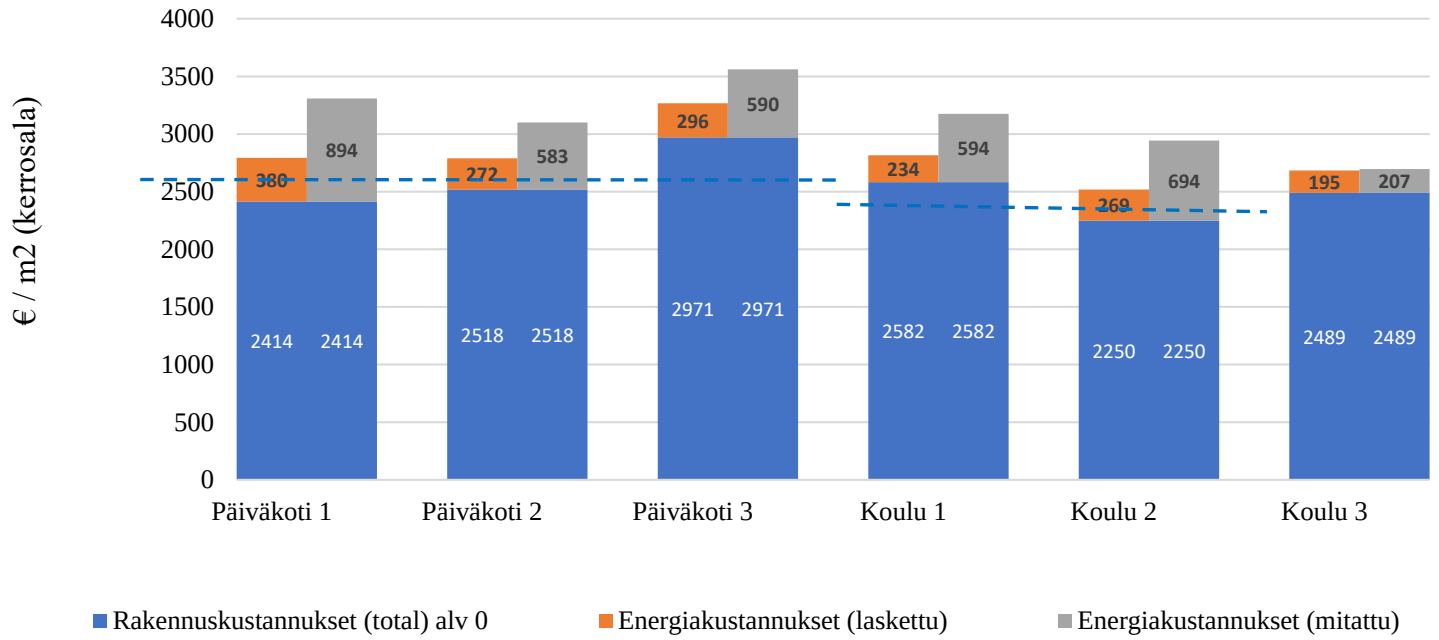

keskiarvo (päiväkodit) 2634 €

keskiarvo (koulut 1,2) 2416 €

Energia
(korkokanta 4 %
Inflaatio 2 %
kustannusindeksi 1 %
tarkasteluaika 30 a
kaukolämmön hinta 0,092 € / kWh
sähkön hinta 0,12 € / kWh
uusiutuvan polttoaineen hinta -

Rakennusten elinkaarikustannukset (LCC), tässä 30 vuotta

investointia ei diskontattu, eikä täten huomioitu esim. jäännösarvoa

ylläpitokustannukset sisältävät sähkön ja lämmityksen

kustannukset eivät sisällä muita ylläpitokustannuksia

Teollistumisprosessi moduulirakennukset – NERO Suomi

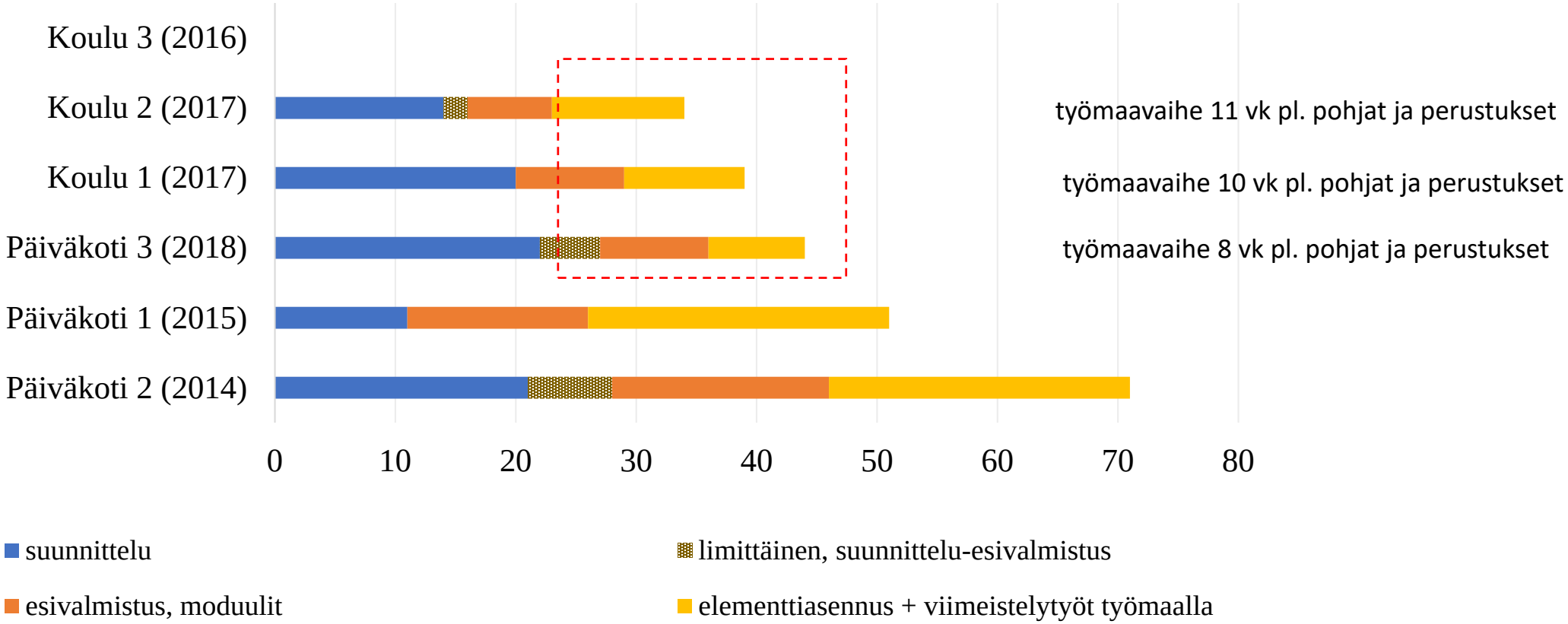

Modulaarisen esivalmisteisen rakentamisen kohteet, kuvaten rakentamisen teollistumisen trendiä (tehtaiden lean-prosessit, hankintojen ja logistiikan osaamisen kehittyminen)

Nero – kohteiden osalta, “työmaalla tehtävä työ on puolessa vuosikymmenessä pudonnut 8 viikkoon, 2 – kerroksisissa “tyyppikouluissa” työmaatyö 10 – 11 viikkoa (pl. perustukset, putkistot, liittymät ja pihatyöt)

Elinkaariarviointi (LCA) – NERO

Yleistä

- Nero – projektissa laskenta kahdesta case – kohteesta, ja kolmesta hankkeen aikaisesta demo – kohteesta
- ZEB FlexLab – toimistorakennus Norjassa, Maardu päiväkoti Virossa, Lehtomäen päiväkoti Kouvolassa, sekä vanhemmat kohteet Moholt Allmenning Tower B Norjassa ja Vallen Norra A – rakennus Ruotsissa
- Kasvihuonekaasupäästöt laskettu ISO 14040/44 ja EN 15804 rakennustuotteiden laskentaa (EPD) ohjaavien ohjeiden mukaisesti
- Elinkaarivaiheen, tuotevaiheen A1-A3 laskenta (raaka-aineen hankinta – valmistus), 1 lämmitetty m2, 50 toimintavuotta
- Markkinaehtoiset tuotteiden ympäristösertifikaatit, osin markkinoilla olevien keskiarvopäästöt (esim. mineraalivillat)
- maapohja, perustukset, kantavat rakenteet, ulko- ja sisäseinät, ala-, väli- ja yläpohjat ja peruspintarakenteet, CAD – piirustukset ja menekkilaskelmat
- Hiilitasetta (päästöt miinus hiilivarasto) ei ole puuhun sitoutuneen hiilen osalta huomioitu laskelmissa (tiedossa)

Tulokset, elinkaarilaskenta

	ZEB Lab	Maardu daycare	Lehtomäki daycare	Moholt Allmenning Tower B	Vallen Norra Building A
GHG emissions [kgCO2eq/m2 year]	2.5	3.2	2.5	2.3	4.6
Metals	12 %	3 %	16 %	3 %	7 %
Wood	35 %	3 %	28 %	32 %	11 %
Concrete	17 %	16 %	0 %	32 %	59 %
Insulation	10 %	34 %	24 %	12 %	6 %
Coverings	4 %	27 %	8 %	4 %	6 %
Doors	3 %	7 %	8 %	6 %	2 %
Windows	17 %	2 %	8 %	7 %	8 %
Plastics	2 %	8 %	8 %	0 %	1 %

- Lehtomäki: GHG päästöt = 156 577 kgCO2eq = 2.5 kgCO2eq/m^{2}year
- Maardu: GHG päästöt = 177 872 kgCO2eq = 3.2 kgCO2eq/m^{2}year
- Vallen Norra A : GHG päästöt = 791 762 kgCO2eq = 4.6 kgCO2eq/m^{2}year

Vertailun vuoksi:

- Level(s) testiraportti YM (2019) puurakennukset (?) A1-A3, OneClickLCA, 1.22 – 5.52 kgCO2eq/m^{2}year
- Koria päiväkoti hiilipäästöt (laskettu 2016, kokonaisvaltaisesti, koko kiinteistö) = 9.0 kgCO2eq/m^{2}year

Yhteenvetoa, pääasiassa Nero Suomi

Kuinka "… merkittävästi alennetaan nZEB puurakennusten kustannuksia verrattuna olemassa olevaan tilanteeseen..."

Hankinnasta ja suunnittelusta

- koot standardisoituja, layoutit osin eivät, erityisesti pienten osastoitujen rakennusten monimutkaisuus
- Nerossa julkiset opetusrakennukset, toteutettuna KVR – urakoina, Suomi – erikoisuus Nerossa
- haastatteluista: *"julkiseen hankintaprosessiin markkinatilanne on viime vuosien aikana muuttunut, ja todellinen hintakilpailu todellisilla ratkaisuilla"*

Rakentamisesta, kokonaistoteutuksesta

- rakentamisen teollistuminen, esivalmistus, sääriippumattomuus, Lean -> potentiaali volyymeissa kustannusmielessä
- tämä havaittu myös asuntopuolella (BoKlok (Skanska), Lehto Group, Lapwall etc.)
- haastatteluista: *"tavoitteet ja aikataulu olivat alusta lähtien selvät, aikataulu ja toteutus piti kutinsa. Luovutusaika näissä on tärkeintä. Tämän laatuisissa nopeissa kokonaisaikataulun kohteissa haasteellisinta on lupaprosesseihin kuluva aika sekä viranomaisten sisäinen päätöksenteko"*
- *haastatteluista: "poiketen ainutkertaisista puuprojekteista ja yrityskohtaisista tasoelementtijärjestelmistä, näissä tuotteissa ja rakennuksissa, näillä korkeuksilla ja koolla, toteutus jo kansallisesti toimii mielestämme ostajan markkinoilla"*

Yhteenvetoa, pääasiassa Nero Suomi

Energiankäytöstä

- energiankäyttö ei ole uuden kansallisen lainsäädännön mukaista, energian osuus käytössä voi nousta 6 -> 15 % (tark. 20 ja 30 a)
- (parempi energiatehokkuus, rakenteet ja järjestelmät, ei välttämättä tuo tuloksia, suhteessa kansallisiin määräyksiin)
- tehokkaammat ja on-site energiajärjestelmät ja uusiutuvien käyttö, teknisesti ja toteutuksellisesti haasteellista pienemmissä ja yksittäisissä kohteissa, käyttö lapsenkengissä
- haastatteluista: *”aurinkosähkön mittarointia ei kohteessamme ole, sen järjestäminen oli monimutkaista järjestää energiantuottajan, ulkoistetun ylläpidon ja asiakasorganisaation välillä, Uusia asioita ei pysty kunnollisesti valmistelemaan”*

Hiilidioksidista, kasvihuonekaasuista

- Nero – hankkeessa puun käytön ympäristönäkökulmia on tarkasteltu erillisinä tapauskohtaisesti, mittayksikön (kgCO2eq) ei ollessa suoraan otettavissa kustannuksiin
- päiväkodit Lehtomäki (2,5 kg), Maardu (3,2 kg), teräspaaluperustus ja puinen alapohja vs. betoniperustus ja betonilaatta-alapohja -> 20 % pienempi hiilisisältö Lehtomäessä, betonin käytöllä yleisesti suuri vaikutus kokonaispäästöihin
- *haastatteluista: “mahdollinen uusiutuvan energian käyttömahdollisuus arvioidaan aina ennen hankesuunnittelun aloittamista. Toiseksi, hiilitase toteutuksessa ja elinkaaren aikana otetaan huomioon rakennettaessa julkisia tiloja. Esimerkiksi, yksi päiväkodin elinkaariarviointi on käytännön kohteessa erillisenä kehitysprojektina jo toteutettu. Meillä ei ole aikomuksia lisätä sitä tarjouskriteeriksi, ilman erillisiä kaupungin yksityiskohtaisia päätöksiä”*
- *haastatteluista: “ei ole erityisiä kestävyyden painopisteitä johtuen kansallisten ja kunnallisten ohjeiden puutteista. Hankkeiden suunnittelutyö ja toiminnan suunnittelu on tilaajalla hyvin itsenäistä työtä. Suunnitteluperusteet tulevat kaupunginarkkitehdiltä”*

NERO
Wood for Zero.

NERO Team

Project Manager, Coordinator Tero Hasu

+358 20 615 5547

tero.hasu@kinno.fi

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 754177